

פרשת בלק
מהדורת ארץ ישראל
י"ב תמוז ה'תשפ"ג
שנה י"א גליון ל"ז

סיו' ה'ש"ס	מוצ"ק	הדלקת	לעיקוואוד
8:22/9:16	9:42	8:11	ברוקלין
8:20/9:14	9:43	8:12	ירושלים
8:26/9:10	9:06	7:13	בני ברק
8:27/9:11	9:03	7:28	אלעד
8:26/9:10	9:05	7:22	

רה"שוי לב

ליקוטי מאמרים ודברי חיווק ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב.

יכול בר ישראל לגנוב א"ע למקום ומחיצה כוז אשר אין שום נברא יכול לברא לשם ואף שהוא אינו כראוי מ"מ ובגויים לא יתחשב.

חידושי הרי"ם, על התורה

יזל מים מדליו וזרעו במים רבים.

בדרך אחר תחלה נקדים פירוש בפרשה אחר ונבא אל הביאור אשר לפנינו, והוא כי יש להקשות למה נענש משה רבינו עליו השלום במי מריבה בהכותו הסלע, הלא הסכים הקדוש ב"ה על ידו דכתיב ויצאו מים רבים, וכיון שעשה שלא כהוגן לא היה להסלע להוציא מים, וכי עביד רחמנא ניסא לשקריה. אלא נראה בוודאי חלילה לו לאיש האלקים שלא לעשות רצון הבורא ברוך הוא אלא שדרך הצדיק תמיד לחזור אחר טובות ישראל ואף שנראה לו איזה דבר קצת עבירה בעשותו הדבר ההוא אך שיהיה לטובות ישראל עושהו ויקבל עליו אף להיות בגיהנם עבורם כי כל תשוקתו להטיבם, ובאמת הצדיק יכול להמשיך השפע על ידי דיבורו הקדוש בלי שום פעולה גשמיות כלל רק שלפעמים צריך הצדיק דווקא לעשות פעולה גשמיות כי בדיבור אינו יכול לפעול כי אם לבני אדם המאמינים בזה שהצדיק יכול לפעול בדיבור, אבל אותם שאין מאמינים בזה צריך הצדיק להמשיך לו בדרך הטבע ולזה צריך לפעולה גשמיות, בדרך משל אל החולה שאינו יכול לקבל הרפואות הטובות לו מחמת שהם חריפים ביותר וצריך לבקש לו רפואה קלה לפי טבעו שיהיה יכול לסבול אף אם היה לוקח הרפואה החריפה היה יותר בריא מה לעשות לו כיון שאינו יכול לסבול, והנמשל מובן.

וכונת משה רבינו עליו השלום גם כן שסבר אמת אם אדבר אל הסלע יהיה כרצון הבורא ברוך הוא אבל לא אהיה יכול לפעול כי אם לאנשים הצדיקים כאשר בארנו. לכך מוטב אעשה פעולה גשמיות ויהיה טוב לכולם והכל שוין בטובה ולזה הסכים הקדוש ברוך הוא על ידו בראותו כוונתו הטובה מאד, ולזה כתיב ויצאו מים רבים, פירוש רבים שהיו בשביל רבים די לכולם כנ"ל. וזהו יזל מים מדליו, פירוש הצדיק יכול להמשיך השפע על ידי דיבורו כי הדיבור נקרא דל כי מי שרוצה לפעול בדיבור צריך להיות מוכנע כדל ואביון כמו שמצינו בדוד המלך עליו השלום שעשה עצמו לעני בעת התפלה כמ"ש תפלה לעני, וזרעו במים רבים, פירוש הפעולות הגשמיות שעושה והם כמו זריעה נחשבים הם בשביל מים רבים פירוש בשביל ריבוי השפע שיהיה גם כן לאותן שאינם יכולים לקבל על פי הדיבור והבן.

נעם אלימלך, מהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזנסק ז"ע

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל כנחלים נטיו וגו'.

בגמ' ברכות (טז עמוד א) אמר רבי חמא ברבי חנינא למה נסמכו אהלים לנחלים לומר לך מה נחלים מעלים את האדם מטומאה לטהרה אף אהלים מעלים אותו מכף חובה לכף זכות, ...לאשמועינן שאוהלים, דהיינו אהלי ביהכ"ג, מעלים את האדם מכף חובה לכף זכות, שאפי' אם רוח רשעה תקונן באדם, אם ירגיל עצמו לברא לביהכ"ג בכל יום אין ספק שעוד מעט ורוח הרשעה הזו תחלוף כליל ממנו וישיב ויזכה את ארחו.

חסד לאברהם בתו"ד, מהרה"ק רבי מנחם פאללאק זצ"ל אבדק"ק סערענטש

וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי.

(אצל בלק כתיב וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל וגו', ואצל יתרו כתיב וישמע יתרו וכו', ומדו הנפק"מ בין שניהם). אצל יתרו כתיב וישמע יתרו, שמיעה היא לשון קבלה (דעה"ע"ף) ולשון אמונה, כלומר קבל יתרו באהבה ובאמונה את כל אשר כל אשר עשה ה' למשה ולישראל עמו, אבל בלק לא שמע ולא קבל אלא וירא בלק, והנה בזמן שמיעה היא דבר ופעול רוחני, ראייה הוא דבר גשמי (ולא לקח את הראייה לקבל - דעה"ע"ף). בלק לא ראה מעשה ה' בכלל אלא את כל אשר עשה ישראל לאמורי ולא את כל אשר עשה ה'. והוא לא הזכיר שם שמים בכלל בכל המאורע.

עטרת זהב, מהרה"ק ר' שמואל טובי' שטערן זצ"ל, אב"ד מיאמי (בארה"ב)

ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא.

ויגר מואב מפני העם מאד, עם רומז לפשוטי העם, וגם מהם התיירא מואב, כי רב הוא, שאף הם גדולים מאד.

הרה"ק בעל השפע חיים מצאנז ז"ע בתו"ד דרשות חומש רש"י תשמ"א עמוד תקנ"ג

בענין בלק ובלעם.

...ואם שני גינים ידעו בבירור שלא יצליחו לעשות כלום כי אם דרך הקב"ה, ולכן הקריבו קרבנות, הזכירו חטאים של בני ישראל, ובלעם אפילו בקש רשות מה' ללכת לקלל, קל הוומר יהודי, בוודאי צריך להאמין שיש לו את היכולת לפעול על ידי תפלה, על ידי עבודה, קרבנות. ומדה טובה מרובה, אם לרעה כך חשבו בלק ובלעם שיוכלו לפעול, אלא שהקב"ה הפך להם את משאלם לטובת עם ישראל, ק"ו יהודי שבוודאי כל כוונותיו לטובה בוודאי שיענו לו משמים.

על התורה ועל העבודה, בתו"ד

ותאמר האתון אל בלעם הלא אנכי אתונך אשר רכבת עלי מעודך עד היום

הזה ההסכן הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא.

הנה התורה היא עבר הוה ועתיד, וחו' לומר שהתורה"ק אינה אלא כפשוטה, ומה הרמז לעבודת הבורא ב"ה בהמעשה של בלעם עם האתון, שנפתח פי האתון ואמרה לו הלא אנכי אתונך כו'. הרמז שצריך אדם לומר להיצה"ר הדבורים הללו, עד מתי יהיה כן שתרבב עלי מעודי עד היום הזה, הלא השי"ת אמר (בראשית א, 1) ואתה תמשל בו, והיצה"ר אומר, לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך, כי אם היה רשות בידו ח"ו לא היה יכול שום אדם לנצח אותו, כי תיכף היה הורג אותו, אבל באמת אין לו רשות לזה, כי יש לו רשות לברא בתוסקופין ולעשות יסורין לאדם שרוצה לנצח אותו, אבל ליטול נשמתו אין לו רשות. אבל צריך אדם לחגור חרב כנגדו, וחרב של ישראל הוא דברי תורה או תפלה כמ"ש (תהלים קמט, ו) וחרב פיפיות בידם, והיינו ותלחץ רגל בלעם אל הקיר, הרמז על תפלה כמ"ש (מלכים ב, 1) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל, בזה יכול אדם ללחוץ את היצה"ר, וצריך לזה אמונה שיאמין שהשי"ת יעזור לו בודאי, ואיתא במד"ר (שמות רבה יח, ה) ועלו מושיעים בהר ציון והיתה לה' המלוכה (עובדיה א, כא) היינו מיכאל וגבריאל. ר"ל אם אדם רוצה להמליך עליו את השי"ת באמת, השי"ת שולח לו שני מלאכים ויעזרו לו.

עבודת הלויים, מהרה"ק מבארדיטשוב צפת ז"ע (מבני היכלא של הרה"ק מרוזין ז"ע)

רהשי ההלכה

פסקי הלכות

מהלכות תענית

א. רחיצה ביום התענית: ג' צומות (צום גדליה עשרה בטבת וי"ז בתמוז) מותרים ברחיצה (שו"ע סי' תקנ"ט) ומ"מ בעל נפש יחמיר שלא לרחוץ כמו בת"ב (משנ"ב סק"ו מאחרונים, ועי"ש בשע"צ סק"ח שבעטרת זקנים כ' דעכשוז אין נוהגין לרחוץ בג' צומות וכו' בפמ"ג דהיינו בחמין אבל בצונן י"ל דשרי בג' צומות וזה פניו דיו ורגליו בחמין י"ל דשרי) וטבילה במקוה חמה מותרת (ס' מבית לוי מועדים פל"ז עה"ג) וכשחל עשרה בטבת בער"ש אין להחמיר ברחיצה בחמין מפני כבוד השבת (משנ"ב שם).

ב. שכח מהתענית ואכל: שכח מהתענית ואכל חייב להמשיך את התענית (עי' משנ"ב סי' תקמ"ט סק"ג שכל דאטו מי שאכל שום יחזור ויאכל שום, ועי' במשנ"ב סי' תקס"ח סק"ח דבשכח ואכל בת"צ משלים התענית וא"צ להתענות יום אחר).

ג. אמירת עננו במנחה למי שאכל בתענית: שכח ואכל ביום התענית אומר עננו במנחה ויאמר ביום צום התענית הזה ולא ביום צום תעניתנו, ודוקא כשאכל כזית תוך כדי אכילת פרס או שתה משקין בשיעור מלא לוגמון, אבל אם אכל פחות מכזית או שתה פחות ממלא לוגמון, או שאכל ושתה כשיעור ושהיה ביתיים יותר מכדי אכילת פרס נחשב כמתענה ויאמר עננו כרגיל (עי' שו"ע סי' תקס"ח סק"ג כ' המשנ"ב דאע"פ שאכל ביום ת"צ יכול לומר עננו דשייך לומר עננו ביום צום התענית הזה, וכ' בשו"ת שבט הלוי סי' ס' אות ד' ובח"ס סי' קל"א יאמר עננו ודלא כ"א דיאמר ביום צום התענית הזה, ובסי' תקס"ח סק"ג כ' המשנ"ב דאע"פ שאכל ביום ת"צ יכול לומר עננו דשייך לומר עננו ביום צום התענית הזה, וכ' בשו"ת שבט הלוי סי' ס' אות ד' ובח"ס סי' קל"א דבסי' תקס"ח מיידי ששכח ואכל אבל חובת ושם התענית עליו ולכן יאמר עננו ביום צום התענית הזה, ובסי' תקס"ח מיידי בחולה שאינו מחויב להתענות כלל ולכן לא יאמר עננו שאינו שייך כלל לתענית, אבל חולה שהתירו לו לאכול רק מעט עדיין שם תענית עליו ויאמר עננו ביום צום התענית הזה).

ד. הנהגים בזמן צאה"כ כר"ת, האיך ינהגו במוצאי הצום: הנהגים בזמן צאת הכוכבים כר"ת יכולים להתפלל מעריב קודם צאה"כ דר"ת (עי' שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ע"ב שכן כן קיבלתי להתפלל במוצאי תענית מוקדם יותר וכן אני נוהג בבית מדרשי), וצעירים חלושים שקשה להם לצום עד צאה"כ דר"ת יכולים במקום הצורך לאכול בתחילת שקיעה אחרונה שהוא י"ג וחצי דקות קודם זמן צאה"כ דר"ת [אבל בתענית ת"ב אין להם לאכול קודם זמן צאה"כ דר"ת] (עי' שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ע"ב, ועי"ש שאם הם חלושים ממש יש מקום להקל גם מוקדם לכן, ועי' באריכות בברורי הלכות הכא).

בידורי הלכות

האם יש מקום להקל לחלושי כח הנהגים בזמן צאת הכוכבים כר"ת לאכול במוצאי התענית לפני זמן צאה"כ דר"ת

תקס"ב סק"א שכל ממש בדברים הללו, אלא שבתוס' בעו"ד דף ל"ד. ד"ה מתענות (בצד הא') משמע דספוקי מספקא להו שמא הכוונה לתחילת השקיעה שהוא ד' מילין קודם צאה"כ ומה שנהגו להתענות עד צאה"כ הוא כדי שלא להכנס לספק כלל (כעין הרחקת) [ולצד הא' בתוס' יש לנו עוד קולא דדוקא לגבי סוף שקיעה (שא"י שקיעת הוריהה ועדיין אינו צאה"כ האמיתי) שייך לומר שאין בקיאין וצריכים להמתין עד צאה"כ משא"כ לתוס' ששקעה עליו חמה הכוונה לתחילת השקיעה שניכרת היטב, בזה בודאי בקיאין כו"ע ואף שנהגו להחמיר עד צאה"כ, בשעת הדחק לצורך גדול היה מקום להקל אפי' לר"ת לאכול לאחר שקיעה ראשונה, וזה היה טעם הנהגים לאכול מיד בתחילת השקיעה שהובא בתוס' ובב"י], ומעתה לפי"ז נראה דיש מקום להקל במקום צורך לאכול בתחילת סוף שקיעה (שהוא י"ג וחצי דקות לפני צאה"כ דר"ת) ולעשות כעין ס"ס להקל, דילמא שקיעה דאמר ר"ח היינו תחילת שקיעה (וכהצד הא' בתוס'), ואת"ל דסוף שקיעה קאמר (וכהצד הב' בתוס' וכהבנת הגה"מ) דילמא כבר הגיע זמן סוף שקיעה [וזמן צאה"כ דגאונים אין מוסיף לנו קולא דלתוס' בצד הא' מיד לאחר שקיעה מותר מדינא לאכול ולהג"מ רק בסוף שקיעה שהוא ג' מילין ורביע לאחר תחילת השקיעה מותר לאכול מדינא וזמן צאה"כ דגאונים הוא זמן רב קודם לכן], ויש להורות שיתפללו תפילות ערבית לפני זמן זה שכך קיבלתי להתפלל מעריב במוצאי תענית מוקדם יותר וכך אני נוהג בבית מדרשי, ואם הם חלושים ממש יש להקל לאכול עוד יותר מוקדם מזמן זה.

ועי"ש שכ' מרן זצ"ל דאף דלהגאונים מוכרחים לומר דשקיעה דקאמר ר"ח היינו תחילת שקיעה (דסוף שקיעה הוא זמן רב אחר צאה"כ דגאונים) מ"מ אין להקל להנהיגם כגאונים לאכול לפני זמן צאה"כ דגאונים גם במקום צורך, דכל הצד להקל בזה הוא רק למש"כ התוס' בצד הא' דהכוונה לתחילת השקיעה וכיון שבקיאים בו יש מקום להקל וכדלעיל, אבל למש"כ בהגה"מ בסו"ד הטעם שמתענים עד צאה"כ הוא משום דבאפוקי יומא מוקמינן יומא אחזקה מספק עד צאה"כ וטעם זה שייך גם להגאונים, ומכ"ש אם נימא כהג"א (בסי' תקס"ב ס"א ועי' בשע"צ שם סק"א) דיש לחוש לד' ר' יוסי דביה"ש הוא כהרף עין והוא מיד לאחר ביה"ש דר' יהודה ועד אז הוא יום גמור, ומשא"כ לר"ת דזמן צאה"כ הוא ד' מילין לאחר השקיעה דשייך לומר ביה כעין ס"ס (וכנ"ל) יש להקל במקום צורך לחלושי כח בתענית דרבנן לאכול בתחילת סוף שקיעה [ופשוט שכ"ז לא שייך בת"ב שבהא מוכח בגמ' פסחים נד: דספק שלהן אסור ולכן אסור באכילה בביה"ש, עי' שעה"צ סי' תקס"ב סק"א]. ועי"כ להלכה למעשה יש מקום להקל לחלושי כח הנהגים כר"ת לאכול במוצאי תענית (חוץ מתשעה באב) בתחילת שקיעה אחרונה שהוא י"ג וחצי דקות קודם צאה"כ דר"ת ויתפללו מעריב לפני זמן זה (ואם הם חלושים ממש יש מקום להקל גם מוקדם לכן) ולהנהיגם בזמן צאה"כ כגאונים אין להקל לאכול לפני זמן צאת ג' כוכבים בינונים.

שאלה: האם יש מקום להקל לחלושי כח (וכגון בני י"ג שעדיין לא הורגלו לצום) הנהגים בזמן צאה"כ כר"ת (שהוא ע"ב דקות לאחר השקיעה) לאכול במוצאי התענית לפני זמן צאה"כ דר"ת?

תשובה: בתענית יב' אמר רב חסדא כל תענית שלא שקעה עליו חמה לא שמה תענית, ופרש"י שלא שקעה עליו חמה שלא התענה עד אותה שעה, וכו' הרא"ש (שם סי' י"ב) דשקיעת החמה דקאמר ר"ח היינו צאת הכוכבים, ואע"ג דאמרין בפסחים (צד) דמשקיעת החמה עד צאה"כ ה' מילין (לר' יוחנן, ולרבי יהודה ד' מילין וכן נקטין להלכה) פר"ת היינו מתחילת שקיעת החמה כשהחמה מתחלת ליכנס בעביו של רקיע אבל שקיעה"ח היינו סוף שקיעה והוא זמן צאה"כ עכ"ד, וכ"כ שם המרדכי (סי' תרכ"ה) בשם רב"ה, ועי"נ בתוס' עי"ז ל"ד. ד"ה מתענות שכ' ג"כ שהמנהג להתענות עד צאה"כ, וכ"כ הטור והשו"ע בסי' תקס"ב ס"א, וז"ל השו"ע כל תענית שלא שקעה עליו חמה דהיינו שלא השלימו עד צאה"כ (וכ' הרמ"א דהיינו שיראו ג' כוכבים בינונים או שהלכנה וזרחת בכוח ותאיר על הארץ) אינו תענית, ולכא"ל לפי"ז אין מקום להקל להנהיגם בזמן צאה"כ כר"ת (שהוא ע"ב דקות לאחר השקיעה) לאכול לפני צאה"כ דר"ת.

אלא שבשו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ע"ב כ' מרן זצ"ל שיש מקום להקל במקום הצורך לאכול בתחילת סוף שקיעה שהוא י"ג וחצי דקות לפני זמן צאה"כ דר"ת, דהנה ג' זמנים לפנינו, א, תחילת השקיעה דר"ת שהוא מעט שנתכסה השמש מעינינו שהוא זמן שקיעה עיקרית לגאונים. ב, תחילת סוף שקיעה דר"ת שהוא ג' רבעי מיל לפני זמן צאה"כ דר"ת (שהוא ד' מילין לאחר תחילת השקיעה) והוא י"ג וחצי דקות לפני צאה"כ דר"ת. ג, זמן צאה"כ דר"ת שהוא ד' מילין לאחר תחילת השקיעה (ע"ב דקות לאחר השקיעה), והנה בב"י סי' תקס"ב כ' בשם הגה"מ (דפוס קושטא פ"א מה' תענית ה"ד) בשם סמ"ק וז"ל הרבה בני אדם נוהגים לאכול מיד כששקעה החמה מיהו בתוס' דע"פ פ' רבינו אלחנן פוק חזי מאי עמא דבר שנהגו להתענות עד צאה"כ אפי' בתענית יחיד, וההיא דשלא שקעה עליו חמה ר"ל גמר שקיעה ואע"ג דבשבת ל"ד: מוכח דבגמר שקיעה מתחיל ביה"ש דהוא קודם צאה"כ מ"מ לפי שאין העולם בקיאים מה הוא סוף שקיעה לכן נהגו להמתין עד צאה"כ, ואע"ג דבפסחים נד: מוכח דאי לאו חומרא דת"ב היה מותר לאכול בביה"ש של ערב ת"ב, משמע דבשאר תעניות שרי ספיקא דידהו, י"ל דשאני עיולי יומא מאפוקי יומא דבעיולי יומא היינו ליכנס בתענית שרי ביה"ש שלו כגון ערב ת"ב אבל אפוקי יומא פ' סוף התענית מספיקא לא נפיק עד צאת ג' כוכבים דאז הוי דאי לילה עכ"ל, ומתחילת דברי הגה"מ נראה דמה שנהגו להתענות עד צאה"כ א"י"ז מדינא דכוונת הגמ' לזמן שקיעה אחרונה אלא שהחמירו להתענות עד צאה"כ מטעם שאין בקיאים בזמן תחילת שקיעה אחרונה (ועי' בשע"צ סי' ע"ב).

הילולא דצדיקא

גלב"ע
י"ג תמוז תק"פ

הרה"ק
רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע

אלה תולדות

רבינו הרה"ק מ"ה מרדכי מקרעמניץ זצ"ל קדוש עליון וצדיק יסוד עולם, מופת דורו, נולד כבן זקונים לאביו הקדוש, הרב הגדול בוציא קדישא מ"ה יחיאל מיכל מזלאטשוב זצ"ל, בשנת תקל"ה, ועליו אמר אביו שהוא נגד ספר דברים שהוא משנה תורה, כ"כ בני מרדכי הוא משנה למלך לאחיו (אור יצחק). ולאמו הרבנית הצדקנית רעכיל ע"ה בת הרה"צ ר' משה משדה לבן.

גודל מדרגותיו ומעלתו בקודש כמעט שאי אפשר לתאר עלי קולמוס מגודל קדושתו, אך נסתפק במועט במה שהעיד עליו תלמידו הגדול ה"ה הרה"ק הר"ר מאיר מפרמישלאן זצ"ל, שאמר **כ"י מלאכים ושרפים מפקחים מכל דיבור היוצא מפיו, ולא הסיח דעתו אפילו לרגע אחת מהש"ת'** (תפארת מרדכי), **ובכל עת ובכל רגע היה יודע מה למעלה ומה למטה, ואעפ"כ היה ירא לנפשו יואמת יום הדין הגדול והנורא בעת בא קיצו של כל אדם'** (דרכי הישר והטוב).

והרה"ק האוהב ישראל מאפטא זצ"ל אמר, שנשמתו הוא מהיכל הנגינה, ובכוח נגינתו הוא מושך ומקרב את לב בני ישראל לאביהם שבשמים.

סיפורי קודש

רגיל היה רבינו לדבר ולייסר את עצמו בדברים חריפים, ואמר, אני הרי גרוע מכל גרוע שיש בעולם, יותר גרוע ממני אין, אני מלא חטאים ופשעים, ומי יודע מזה, וכך הסתובב הלוח וחזרו ומתפלל בדמעות שלישי. פעם פנתה אליו הצדיקת מרת ריבלה [אמו של הרה"ק הדעת תורה מברעוואן זצ"ל] ואמרה לו, רבי, הלואי שבני יהיה כל כך גרוע כמו רבינו הקדוש. וכשמוע זאת רבינו, אמר, 'מי אומר המילים האלו הרבנית ריבלה?', כזה מעלה גדולה אתם מבקשים עבור בנך. וכשסיפר זאת הרה"ק מברעוואן זצ"ל סיים ומי יכול להבין את השיחת חולין של אלו הצדיקים???

כידוע בימים קדמוניות התפרנסו הרבה מאחינו בני ישראל משכירת בתי מזיגה מהפריץ, ודרכם היו שהיו יושבים ודרים בהכפרים אשר על אם הדרך, והיו מתפרנסים מחנויות ובתי משקאות שהיו להם בכפרים. ושונאי ישראל שבכפרים היו מתקנאים וחרקו שיניהם על פרנסות ישראל, ודרכם היו להעליל על היהודים לפני שרי הממשלה. פעם אחת העלילו שונאי ישראל על בני ישראל עלילה קשה עד למאוד, ונכנסו דבריהם לשרי המלוכה, עד שגזרו שרי הממשלה לגרש את כל איש ישראל מהכפרים, והיתה צרה גדולה להרבה מישראל שהתפרנסו בכפרים. ונתקבצו אנשי הכפרים ונסעו לקרעמניץ, להעתיך ולבקש מאת רבינו שיתפלל להש"ת לבטל הגזירה, ובבואם לפניו בצעקה על צרתם אמר להם רבינו,

שישבתו אצלו בשבת הבאה, וכמובן כן עשו. והנה בסעודת ליל שבת פתח רבינו הק' לומר הזמירות 'כל מקדש' כנהוג, ובסיום החרוז הראשון פתח ואמר, יש לדייק בשרי קדוש זה, 'כל מקדש שביעי כראוי לו כל שומר שבת כדת מחללו'. דלכאורה הוא כפל לשון במילות שונות, ועל זה נאמר 'שכרו הרבה מאוד על פי פעלו', דלכאורה הוא סתירה, כי אם הקב"ה משלם לו על פי פעלו, א"כ שוב מה שייך לומר 'הרבה מאוד'. אלא היתרוץ ע"ז כך הוא, כי הנה איתא בספה"ק, ענין התבודדות שאדם בעל מדרגה יבחר לו יום אחד בשבוע לקדש את עצמו בהתבודדות של קדושה כל אותו היום. והנה יום שבת קודש הוא קבוע וקיימא ואי אפשר לשנותו ליום אחר ח"ו, ויום ה"ל שבוחר לעצמו להתבודדות של קדושה אינו יום קבוע לכל ישראל רק איזו יום שירצה איזו יום שיוכל יבחר לו יום אחד בשבוע. וזה שאמר 'כל מקדש שביעי כראוי לו', היינו יום אחד בשבוע שהוא בעצמו 'מקדש', זהו הנקרא 'מקדש יום שביעי', שבוחר לו לעצמו להתבודדות של קדושה וזהו 'כראוי לו', היינו שאינו מצד הדת כיום שבת קודש, רק 'כראוי לו', כל אחד לפי מדרגתו, וזהו רק ראוי לא חיוב על פי דת כיום שבת קודש. ואחר כך אמר 'כל שומר שבת כדת', היינו השבת קודש שציונו השם יתברך לכל ישראל 'מחללו' ח"ו, 'שכרו הרבה מאוד', מהו השכר שלו 'על פי פעלו', שפועל ישועות בפיו, וכל מה שהוא גוזר, הקדוש ברוך הוא מקיים. וסיים רבינו בפי קדשו: 'זאג איך מרדכי איש על מחנהו ואיש על דגלו', שיתבטל הגזירה מעל ישראל לשבר פרנסתם, וישארו איש על מחנהו ואיש על דגלו. וכן היה שנתבטלה הגזרה והאנשים מישראל ה"ל נשארו על מקומם ופרנסתם.

פעם אחת נסע רבינו במרכבה עם ד' סוסים כמנהגו, והנה אירע סופת חול קשה וחזק עד שלא הצליחו לצאת ולהוציא את הסוסים ממקומם, וביני לביני ראו האיך העניים נוסעים עם סוס חלש ועגלה רועה, ולכן ביקש רבינו מהם, אם יואילו בטובם לעזור לו להוציא הסוסים כדי שיוכלו ללכת. ויענו לו שהם אינם יכולים לעזור (כידוע מסוסים שלהם), רק איש עני אחד נוסע אחריהם בסוס טוב מאוד, והוא יושב במרכבה שלו ביושר והסוס נוסע, והוא אינו מנהיג אותו ברוסן כלל, וביקש רבינו ממנו שיעזור לו שיתן לו הסוס שימשוך המרכבה שלו מהחול ולא רצה. ורצו החסידים שנסעו עם רבינו ליתן לו אדום זהב עבור זה, ולא רצה. והלכו בחזקה, ולקחו הסוס שלו, ותיכף משך המרכבה של רבינו והוציאו לחוץ. ענה להם העני אם כן גזלנים אתם. אחרי שנסעו, התיישב בדעתו רבינו בדעתו, ואמר, הלא דבר הוא, וזה לא היה רחוק מקרעמניץ, ולא רצה לנסוע להעיר אך לן במלון שקודם העיר, בלילה ביקש לשני בניו של בעל המלון וישאל אותם אם מכירים את הדרכים שביער הסמוך לשם, ואמרו

שמכירים היטב, והלך עמם בכל הדרכים עד שמצאו לעני הזה עם עגלה שלו, ושמעו קול מהיער שלומדים שם, ואש מלהטת סביבו, וראה כל המעשה, וחזר להמלון. בבוקר היה מנהג של בעל המלון לחלק להעניים המסבבים צדקה, וביקש רבינו לבעל המלון להניח לו שהוא יהיה המחלק, וכונתו בכדי שיכירוהו להעני שלפי הנראה הינו מה"ו צדיקים אשר העולם עומד בזכותם. והתחיל רבינו לחלק, פתאום בא העני הזה, מיד תפס אותו רבינו בבגדו, והוליך אותו חדר לפניו מחדר, וישאלהו וגזר עליו ואמר לו שידע שהוא בנו של הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב זי"ע ונכד הרה"ק רבי יצחק מדראהביטש זי"ע, ולכן ישכיל ויאמר לו מי הוא. והוכרח להגיד לו, שהוא חכם גדול מארץ ישראל וקיבל עליו לילך בגלות, והשאלו לו גביר אחד סוס הזה שלא יצטרך לרסן ושוט מחמת שהוא סוס טוב מאוד, ועל כן לא רצה להשאילו שהרי ק"ל ש'אין השואל רשאי להשאילו, אז אמר רבינו 'כמה גדולים דברי חכמים' שאמרו 'היי דן את כל אדם לכף זכות'.

הוא היה אומר

סיפר הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זצ"ל, פעם אחת הלכנו, חברי ואני ביחד לרבינו הק' לקרעמניץ, ופתאום מטר נורא נתך עלינו על הדרך, ונתחזק הגשם בכל רגע עד שכמעט פרחו נשמתינו מגודל הקור והלחות, והתחלנו לחפש איזה בית ליכנס בו, עד כי ברוב הליכה מצאנו וראינו בית אחד ונכנסנו בתוכו, ומצאנו בו גוי אחד יושב בתוך הבית, והתחלנו לחזור לאחורינו, מיד הלך הגוי אחרינו, וביקש אל נא תעברו ממני בלי לינה, ונתן לנו לינת טובה מאוד. ובבוקר השכמנו לדרכנו, ובשעת הליכה נפלה מחלוקת ביני ובין חברי, כי חברי אמר בלשון זה, 'אדס איז איין ערליכער גוי'. ואנכי אמרתי כי אינו נכון לומר רק איין 'אומערליכער גוי' [בן אדם שאינו מתנהג כשורה], ונשאר הדבר כי נשאל את פי רבינו הק' זי"ע הצדק עם מי. וכאשר באנו לקרעמניץ לרבינו הק' זי"ע אמר אלי, אמרו מאיר עתה, מנין לך הדבר מדברי תורה הקדושה, ומיד אמרתי על פי מאמר רשב"י ב"ר ז"ל, אמר ר' שמעון בן יוחאי, הלכה היא בידוע שעשוי שונא ליעקב וכו'. אם כן לפי זה אם ההלכה הוא כי עשוי שונא ליעקב, ע"כ אם היה הערל מרחק אותנו היה עושה בהלכה, ואזי ראוי לאמר עליו ערליכער גוי, אבל הערל הזה אשר קירב אותנו בכל מיני התקרבות ועשה שלא כהלכה אם כן ראוי לאמר עליו 'אומערליכער גוי', כי עשה שלא כהלכתו. ואז אמר רבינו זצ"ל כי הצדק איתי. [וסיים הרה"ק הר"ר מאיר'ל זצ"ל, כי לכן זכה בלק שייקרא פרשה בתורה על שמו מה שלא זכו שום גוי בעולם, מכיון שהתנהג כראוי עפ"י הלכה, להראות קבל עם ועולם שהנה הוא שונא ליעקב, לזה זכה לכבוד כזו, ודפח"ח].

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

באור החסידות

נעימות ועריבות לימוד תורה - האור החיים הק'

"מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל". הנה זה הפסוק שבפרשתנו שגור בפייהם של ישראל מעולל ויונק עד גיל שיבה, לחרוט על לוח הלב שכל יקרת חיי האיש הישראלי הלא המה גנוזים וטמונים באורה של תורה, כמו שישנו ואמרו חז"ל הרבה פעמים 'אין טוב אלא תורה' (ברכות ה.א.) ו"אהל" משמע גם על אוהלה של תורה כידוע הרבה במדרשים (בראשית רבה סג, י.עוד).

הנה כי כן ידוע מה שהתבטא מעומקא דליבאי בעל האור החיים הק' על הפסוק "ושמחת בכל הטוב" (דברים כו יא) וכך כתב בלשון קודשו המפורסם: גם ירמוז במאמר "בכל הטוב" אל התורה, כאומרו ז"ל 'ואין טוב אלא תורה'. שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה - היו משתעשעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה. כי התורה מוללת כל הטובות שבעולם... כי לא לנשמה לבד יגיע הטוב, אלא גם לבית הנשמה שהיא רוח ונפש שהם משכן הנשמה, כל אחד יתעדן כפי יכולתו, עכ"ל. בזה מובא לתאר על הגה"צ רבי אברהם חיים ברים זצ"ל שבלומדו לדברי אור החיים הללו, התלהב והטעים לשומעי לקחו וכה אמר: הרי ברור מדברי האור החיים שהוא מעיד בואת על עצמו שאזה לאותה עריבות ומתיקות התורה, ולכן היה מתלהט אחריה עד שאכן הרגיש באמת שכל כסף וזהב שבעולם לא נחשב בעיניו למאומה. אך פשוט וברור לכל, שאי אפשר לימות לכך אלא בהקדמה הכרחית, כפי שבעצמו כתב בפסוק הקודם: "הטובה המופלאה בעידון המופלג אשר זוכו אליו הצדיקים, והיא שתתקרב נפש הצדיק לפני אור הנערב ותשתחוהו אליו באין מסך מבדיל, אשרי נפש אדם שתגיע לגדר מופלג כזה". ומשך לאחר שהפעיל האור החיים למדריגה רמה והשיג את הבחינה האמורה להתקרב בהאי עלמא לאור הנערב, זכה לראות עולמו בחייו, ומתוך כך עלה בידו לחוש מתיקות ועריבות טוב התורה, עכ"ל.

קשר מוכרח זה, המתנה את הרגשת עריבות התורה בדביקות עילאית בהשי"ת, מפורש בספה"ק 'אור החיים' (ויקרא יח ב) המבאר לדברי נעים זמירות ישראל (תהלים ט) "לעשות רצונך אלוקי חפצתי ותורתך בתוך מעי", שכאשר הגיע דוד המלך למדריגה הנעלית שכבר לא היה לו הפיץ ורצון אחר זולת עשיית רצונו יתברך - באופן ששוב אין כל תאוה אחרת שעליו להתאמץ לדחותה ולהרחיקה מליבו - אי חש בלימוד התורה כאילו אוכל ושבע ממש.

והדרך היעוצה לזכות לזה כפי שהמליצו ודברו בשבח ותועלת הדבר צדיקי הדורות, היינו גם בכח סגולת הלימוד בספר קדוש זה, להיות הלימוד אדוק ומקושר בכל לב ונפש בעונם האהבה לקדושת התורה. וכאותה אמירה המובטחת מפי צדיקים שבעל האור החיים הק' השקיף את כל כוחו ומשאית נפשו בספרו, וכפי שאמר הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע ('אור ישרים' אות פא) שיכול אדם להתפעל בלימוד הספר 'אור החיים' הקדוש כמו שהיו רגשותיו מושפעים והומים אילו היה זוכה לשמוע את דברי התורה מפורשים יוצאים מפי קודשו של המחברו.

הפלטת דברים אמר כ"ק בעל ה'שפע חיים' מצאנו זצ"ל בשיחת קודשו (פרשת חוקת תשל"ו) על הגה"ק רבי מאיר אריק אבד"ק טארנא זצ"ל שחשף גילה בתורת עדות על עצמו שבפעם הראשונה שלמד במשך כשנה תמימה באור החיים' הקדוש, נהפך והיה לאיש אחר... הן בהסכמות הצדיקים והגאונים למהדורות השונות של 'אור החיים' הקדוש לדורותיהן, כמו גם במקומות רבים שהביאו מדבריו, נקטו לשונות של מתיקות ועריבות, כי בהם מצטיין החיבור מקצה לקצה. ולדוגמא בהסכמת חכמי וונציה לאור החיים, הטעימו: "ושלחו פרי"ם רמונים עם פרי מגדים, הטועם מיערת דבשו יאורו עיניו, כי כשמו כן הוא 'אור החיים' ונהורא עמיה שריה, לפום רבנן ותלמידהון, חיים הם למצאיהם - למצאיהם בפה לאור באור החיים נצחיים בארצות החיים". כמו כן הרה"ק רבי לוי יצחק מנארדיטשוב זי"ע נקט בהסכמתו (מהדורת סלאוויטא תקנ"ט) בהאי לשונא: "היות כי הגלה ה' לנו אור נערב ואור החיים בפירושו על התורה, אשר דבריו עריבות לחיך ומתוקים מדבש".

וכמה רמוזים מפורשים בדברי ההקדמה על כך שהספר נכתב והתחבר על ידו בגילוי הארה משמים, ואלו דברים הנחירים: "תורת ה' כתובה לפני והיא העירה אותי, והיא השיחתי, והיא האירה נפשי לאור באור הערבי, והרגשתי בנפשי שראתה נסתרות, ותאכל ותשבע ותותר ממטעמי התורה, באור פני מלך חיים... בהכנת נפשי מול שמך - שפע ומשפיע ונשפע - דבקותי נשמת, והתחלתי ובארתי בתורה, ופני מול פני שמו מודעת, לכל יכשילי הכושל והמכשיל. ובארתי שנים שלושה נרגרים בכל פרשה תורה לשמה".

גם התיבות הראשונות שבספר מורות על עוצמת האור הגנוז בו המשך רבנו בכתבת חיבורו, וזו לשונו המרשישה: "נפתחו השמים ואראה מראות אלוקים בורא קצות הארץ, ואתבונן כמה שהורשיתי להתבונן בפתח דברי קודש, והעירותי ממזרחת של תורה", עכ"ל. וכפי שאמר הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע, שפירוש 'אור החיים' על התורה הוא אחד מה'שבעים פנים לתורה' (יד אור החיים' להגה"ח רבי אליהו קרליבך זצ"ל). אכן כל המרגיל עצמו בספר זה, חש בנפשו שבכל פסוק ופסוק דבריו עושים פירות והם קילורין לעיניים ואור יקר ובהיר נמשך מהם. והתועלת הבאה ממילא שהלימוד גורם להשפיע התעלות בנפש לחוש מעט מזעיר מקדושת התורה ומתיקותה. כמוכא בספר 'דברי דוד' מדברי הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע שאביו הרה"ק מרוזין זי"ע אמר: כמו שבדורות הראשונים היה הוזהר הקדוש מוסוגל לטהרת הנשמה, כן בזמן הזה מוסוגל לימוד האור החיים הק' לטהר את הנשמה. והוסף לציין הרה"ק מטשארטקוב: מעת ששמעתי זאת מאבי אדמו"ר מרוזין זי"ע נעשה אצלי כחיוב ללמוד בכל שבוע אור החיים הקדוש על התורה.

נצור לשונך

עפ"י סדר הלימוד היומי

הלכות שמירת הלשון

יב תמוז - הלכות איסורי לשון הרע - כלל ד

ה. אָבֵל אִם הוּא רֹאֵה הַחֹטֵא הוּא מְהַאֲרֵם הַלְצִים הַשְׁוֹאִים לְמוֹכִיחֵם, בְּדַכְתִּיב (מִשְׁלֵי ט' ח'), "אֵל תּוֹכַח לִיךְ פֶּן יִשְׁנָאךְ", וּבִנְדָאֵי לֹא יִתְקַבְּלוּ דְבָרָיו בְּאֲזִינוּ, וְאֲנָשִׁים כְּאֵלוֹ בְּנִקֵּל לָהֶם לְשׁוֹנוֹת בְּאֲלָתָם, וְאִם כֵּן יוֹכֵל לְהִיֹּת שִׁבּוּא עוֹד הַפֶּעַם לְיַדֵּי חָטָא, עַל כֵּן טוֹב לָהֶם, שִׁגְיִדוּ לְדִינֵי הָעֵינִי, כְּדֵי שֶׁהֵם יִסְרוּהוּ עַל עֲוֹנוֹ וְיִפְרִישׁוּהוּ מִהַאֲסוּר עַל לְהַבָּא, וְנִרְאָה דְהוּא הִדִּין לְקְרוֹבֵיו שֶׁל הַחֹטֵא, אִם דְבָרֵיהֶם יִהְיוּ מִתְקַבְּלִין לוֹ, וְעַיִן בְּבָאָר מִים חַיִּים. וְכָל כְּנֻגַת הַמַּסְפֵּר תִּהְיֶה לְשֵׁם וּבְקִנְיָת ה', לֹא בְשִׁנְאָתוֹ לוֹ עַל דְבַר אַחֵר. וְהַשּׁוֹפְטִים גַּם כֵּן יִיָּסְרוּ אֶת הַחֹטֵא בְהַצְנֵעַ וְלֹא יִלְבִּינוּ פְּנֵי בְרָבִים, בְּדַכְתִּיב "הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חָטָא" וְכָל זֶה אִם רָאוּהוּ בְּשִׁנְיָם, אָבֵל אִם הוּא עַד אַחַד, לֹא יַעֲדֵי עַל חֲבֵרוֹ, כִּי עֲדוּתוֹ חֲנֹם, לְפִי שְׂאִין סוֹמְכִין עָלֶיךָ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים י"ט ט"ו), "לֹא יָקוּם עַד אַחַד בְּאִישׁ לְכָל עוֹן וְלְכָל חַטָּאת". לְכֵן מוֹצִיא שֵׁם רַע יִחַשְׁבֵּהוּ, וְאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ, כֹּל הַמַּעֲמִיד יְחִידִי עַל חֲבֵרוֹ בְּדַבַּר עֲבָרָה וְכוּ' וְאֲמָרוּ חֲזו"ל, ג' הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹנָאן, וְאֶחָד מֵהֶם הִרְוֹאֵה דְבַר עֲרֻךְ בְּחֲבֵרוֹ וּמַעֲדֵי בּוֹ בְּיַחֲדִי. אֲךְ יוֹכֵל לְגַלּוֹת הַדְבָר בְּהַצְנֵעַ לְרַבּוֹ וְלֹאִישׁ סוּדוֹ, אִם יָדַע כִּי יֵאֱמָר דְבָרָיו בְּדַבְרֵי שְׁנֵי עֲדִים, וּמְתָר לְרַבּוֹ לְשִׁנְאָתוֹ אֲוֹתוֹ עֲבוּר זֶה וְלִהְתְּרַחֵק מִחֲבֵרָתוֹ, עַד אֲשֶׁר יִדְעֵה לּוֹ, שֶׁשֶּׁב מִדְּרָבּוֹ הַרְעָה, אָבֵל אֲסוּר לְרַבּוֹ לְסַפֵּר דְבַר זֶה לְאַחֵרִים, דְּלֹא יַעֲדִי מֵאִם רָאָה בְּעַצְמוֹ, וְכְמוֹ שֶׁכְּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִפְרֵי ד'.

וממשיכים סעיף ו

מקדש מעט

ואיכור שיחה בשעת התפילה

בנייני השיבות ענייני אמן

יתגדל ויתקדש שמיא רבהו!

סיפר הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל ראש ישיבת טלז בארה"ב: הוזמנתי על ידי אחד מתלמידי להשתתף בשמחת כלולותיו, מאחר והחתונה נערכה רחוק ממקום מגורי שיגר התלמיד כרטיסי טיסה עבדו ונעבור עוד שמונה מחבריו שהוזמנו גם כן לחתונה. ביום המיועד יצאנו לדרך בהקדם כדי להגיע בזמן לחופה, אך כשהתקרבו למקום הנחיתה התברר כי המטוס לא יוכל לנחות שם מפאת הערפל הכבד ששרר במקום, על כורתנו המשכנו לטוס עד שהגענו לשדה התעופה במקום רחוק מהמקום שבו נערכה החתונה.

משנוכחנו לדעת כי לא נספיק להגיע לחופה בשעה המיועדת ואף לתפילת מנחה בציבור לא נזכה, נערכנו לתפילת מנחה בנמל התעופה. ביקשנו מאחד הסבלים שניקרה בדרכינו להפנות אותנו למקום שבו נוכל להתפלל באין מפריע. הסבל האלמוני נעתר לבקשתנו והביא אותנו לחדר צדדי בנמל התעופה, עמדנו להתפלל והסבל נשאר בפתח החדר והשקיף על תשעת המתפללים. משיימונו את התפילה שאל הסבל להפתענתנו, מדוע לא אמרתם קדיש? משהשבנו לו כי חסר לנו העשירי למנין, חזר והקשה באדיש, און איך בין נישט קיין איד? (וכי אני אינני יהודי?). ומיד עמד ואמר קדיש. אחר כך סיפר להם האיש בהתרגשות. היום הוא יום השנה לאבי"ז, זה זמן רב פרקתי מעלי עול תורה מצוות, ומובן שאיננו מתפלל. בלילה שעבר נגלה אלי אבי"ז בחלום ואמר לי, היום הוא יום האירצייט וזוהרני עליך לומר קדיש. אמרתי לו, איננו מתפלל, ואפילו הייתי רוצה לומר קדיש אינני יכול הואיל ובמקום שאני נמצא אין מנין יהודים. אך אבא חזר ואמר, אני אדאג שיהיה לך מנין, ואתה תאמר קדיש!

כשקמתי בבוקר אמרתי לעצמי, אני לא אומר קדיש! אבל עכשיו משראתי כיצד מתגשמים דברי אבי ובסייעתא דשמיא באו לכאן תשעה יהודים כשרים ממרחק רב, לא יכולתי להמנע מלומר: יתגדל ויתקדש שמיא רבא!

כתר מלוכה עמוד שכ